

Anbringelse af Kisterne i en bestemt Retning.

Om dette Spørgsmaal, der binder Opgaven at indrette en Kirkegaard saa stærkt, er der i „Præsteforeningens Blad“ fremkommen følgende Indlæg (12. November 1926):

„Paa vor Kirkegaard her i Søborg hersker der, som vistnok paa mange aarhundredgamle Begravelsespladser, en syndig Uorden med Gravgitre lagt paa Kryds og tværs, med store Mellemrum imellem Gravene, med blinde Gange, som ender midt foran et Gravsted o. s. v. Det er jo Fædrenes Synder, som hævner sig paa senere Slægtled.

Herpaa er dog raadet meget Bod gennem en energisk Kirkeværges Arbejde.

Men kommer man ned i Jorden, viser Planløsheden sig ogsaa. I gamle Dage har de gode Folk selv gravet deres Grave og sænket Ligene ned, snart i Retning Øst-Vest, snart omvendt efter Gangenes Linie.

Da vor nye Klokker kom hertil, stillede han mig det Spørgsmaal, om Ligenes Hoveder ikke skulde vende imod Øst. Herom har der nemlig været delte Meninger. Nogle af de vise og kloge Hoveder holdt nemlig paa, at de døde skulde hvile med Hovedet imod Øst og Benene imod Vest. Andre, at de døde skulde „se“ imod Solens Opgang, altsaa vende Hovedet imod Vest . . . .

Jeg ved, vi er ikke Muhamedanere (Mekka- og Medina-Retningen). Men en Symbolik kan dog maaske ogsaa have sin Berettigelse i de kristne Gravlunde, men saa bør den dog vist være ensartet.

Søborg Præstegaard, 31. Oktober 1926.

Stenvinkel-Svendsen.“

Adspurgt om sin Mening, svarer Pastor P. Severinsen paa dette:

„ . . . den gamle kristne Grav-Skik stammer fra den gamle Bede-Skik. Ved Gudstjenesten stod alle op og vendte sig *mod Øst*. Ordføreren (Biskoppen, Præsten) forrest. Denne Skik er endnu bevaret ved vor Gudstjenestes faste Bønner (Kollekterne), hvor Kirken er „orienteret“, idet da Præsten staar foran Alteret vendt mod Øst, – kun at Menigheden endnu i Stedet for at rejse sig med Præsten bliver siddende. Naar man er opmærksom paa dens Oprindelse, er denne vor gamle Kirkeskik skøn.

Tilsvarende lagde man de døde saaledes, at de vendte saadan, som naar man beder, – altsaa med Ansigtet og Øjet vendt mod Øst. Det er ikke for at „se Solen“ eller den Slags Naturdyrkelse, men for ligesom at lade Hvilen i Graven tegne sig som en stum Bøn.

Og det er ogsaa en smuk Tanke“.

I et senere Nr. af Bladet (28. Januar 1927) meddeler Redaktøren (P. S.) yderligere, at Skikken andetsteds fra er udlagt saaledes, at „Ligesom Lyset udgaar fra Østen og lyser indtil Vesten, saaledes skal Menneskesønnens Tilkommelse være“ (Mt. 24, 27). Derfor skal den døde ligge med Ansigtet mod Øst, at han kan se „Menneskesønnens Komme“; men Redaktøren tilføjer dog, at „som historisk Oplysning om Skikkens Oprindelse passer dette utvivlsomt ikke, men det er en smuk Anvendelse“.

Til disse Bemærkninger kan tilføjes, at ifølge Resens Atlas (1685, Udgave 1925) begravede man paa Resens Tid Ligene i Retning Syd-Nord paa Bornholm. Endvidere kan tilføjes, at man ved stærk Udnyttelse af Kirkegaardenes Arealer, saaledes som Nutidens Økonomi ofte kræver det, undertiden har maattet gaa bort fra den gængse Anbringelse af Kisterne i øst-vest-vendt Retning og har maattet anbringe dem efter rent praktiske Principper. Den traditionelle Anbringelse med „Ansigtet vendt imod Øst“ bør dog være den raadende, naar det overhovedet er muligt. *J. Th.*